

Memorial 2013

L'any 2012, el Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya va centrar bona part dels esforços a commemorar i difondre la memòria dels bombardejos feixistes sobre Catalunya. Enguany, ha centrat el focus d'atenció en un projecte global que s'està desenvolupant al llarg del 2013: Catalunya en Transició. Això no vol pas dir que els bombardejos hagin deixat de tractar-se. Des de l'acte d'homenatge que tingué lloc al Castell de Montjuïc el 16 d'abril de l'any passat, l'exposició "**Catalunya bombardejada, 1936-1939. 75è aniversari dels bombardejos a la població civil i a les infraestructures catalanes**" ha continuat itinerant arreu del país, aprofitant les ciutats que l'acullen per celebrar els seus propis actes commemoratius. Ciutats i viles com Lleida, Tarragona, Girona, Figueres, Cambrils (afegir ciutats) no només han acollit l'exposició produïda pel Memorial Democràtic, sinó que s'han sumat a aquesta institució pública, per homenatjar supervivents, familiars i testimonis d'aquells fets que impactaren les vides de milers de ciutadans i ciutadanes. També, en col·laboració amb el Museu d'Història de Barcelona i altres entitats, s'ha incidit en el 75è aniversari dels temibles bombardejos de Barcelona dels dies 16, 17 i 18 de març de 1938. Aspectes de la rereguarda republicana, la quotidianitat i la resistència de la població i la capacitat de resistència individual i col·lectiva en aquells moments dramàtics s'han abordat des d'una vessant tant pedagògica –treballant amb escolars a través de dossiers didàctics i rutes guiades– com artística –col·laborant amb el **Teatre Nacional de Catalunya**.

Homenatge a Carrasco i Formiguera

Homenatge al mestre Antoni Benaiges

Exposicions com la dedicada a la memòria del polític català **Manuel Carrasco i Formiguera** (de qui es compleixen 75 anys de l'afusellament a Burgos) o la dedicada al mestre de Mont-roig del Camp, **Antoni Benaiges**, a través del reportatge fotogràfic de Sergi Bernal quan s'excavà la fossa comuna on fou enterrat, han rebut l'impuls i la dedicació del Memorial Democràtic. De la mateixa manera, el 21 de febrer s'inaugurà a Manresa l'exposició "**K.L. Reich, la veu de l'infern nazi**", que obria l'**Any Amat-Piniella**, any que se celebren diversos actes en motiu del centenari del naixement del cèlebre escriptor supervivent dels camps nazis. El Memorial Democràtic hi ha contribuït amb la seva presència i suport com a membre honorífic, amb la producció de la versió itinerant de l'exposició, així com amb la col·locació d'una placa al cementiri

de Manresa, en traslladar les restes del cèlebre manresà. El 2013 ha estat també el centenari del naixement d'Elizabeth Eidenbenz, la creadora de la Maternitat d'Elna, i s'han celebrat tot un seguit d'esdeveniments coordinats amb la petita vila del Rosselló, com l'emotiva **Trobada d'Elnes** que tingué lloc el 9 de juny, al Palau Robert de Barcelona. Han estat també diversos els **actes commemoratius de la Batalla de l'Ebre** en motiu del seu 75è aniversari, així com els de la partença de les Brigades Internacionals, amb presència de diverses delegacions estrangeres, dels quals alguns dels més notoris han estat el que organitzà la **International Brigade Memorial Trust** als Jubilee Gardens de Londres, el 6 de juliol, l'acollida de la flama de germanor a cinc localitats ebrenques o l'acte final de commemoració el 16 de novembre, amb nombrosa participació ciutadana i presència de les més altes personalitats del país. Si bé les efemèrides han tingut un pes especial a l'hora d'organitzar el calendari, altres homenatges s'han consolidat any rere any i han comptat també amb la col·laboració del Memorial, com és el cas del **Dia Internacional en Record a les Víctimes de l'Holocaust** fins a les commemoracions al fossar de Santa Eulàlia i al fossar de la Pedrera en homenatge al president Lluís Companys i als immolats per les llibertats de Catalunya.

Més enllà dels actes, s'han organitzat també seminaris i jornades per tal de divulgar el coneixement històric del nostre passat immediat amb l'objectiu d'aprofundir en el diàleg sobre aquestes matèries. Al llarg del 2013, s'han continuat celebrant les Jornades de Salvament de Vides a Catalunya durant la Guerra Civil amb especialistes i testimonis, jornades destinades a posar en relleu el paper valent i desinteressat que realitzaren persones anònimes i personalitats públiques de diversa procedència i ideologia. Si l'any passat es tractà el paper de la Generalitat, polítics, sindicalistes (com van ser els casos del demòcrata cristià Lluís Vila d'Abadal i el sindicalista Joan Peiró), i persones anònimes, enguany s'ha estudiat el paper de la diplomàcia estrangera i els consolats, les iniciatives com el xalet de Puigcerdà o la tasca dels **metges i les infermeres, que innovaren en les cures i assistiren els ferits**, sense distinció. Col·laborant amb la Fundació Cipriano Garcia, s'ha organitzat el **Col·loqui Internacional Treball i Ciutadania: a la Conquesta de la Democràcia. Els Moviments Sindicals a l'Europa del Sud (1950-1980)**. Alhora, s'han publicat les actes del col·loqui que el Memorial va organitzar el novembre de 2011 amb l'associació Altraltalia, **Catalunya i Itàlia. Memòries Creuades, Experiències Comunes**.

S'ha col·laborat amb diferents entitats per donar suport a presentacions de llibres i documentals, però també per produir exposicions com la que s'està elaborant juntament amb el Liceu sobre: la cultura musical durant la Segona República, el Liceu durant la Guerra, els actes a favor de les víctimes dels bombardejos,

Acte d'homenatge a les víctimes de l'Holocaust

Trobada de petites Elnes a la Maternitat d'Elna

Presentació del vídeo institucional 'Temps de Memòria' al Palau de la Generalitat

L'Orquestra del Liceu interpretant l'òpera L'Atlàntida

Pau Casals i Manuel de Falla, la repressió franquista i l'exili. Una exposició que tindrà com a punt culminant un acte conjunt d'homenatge a aquest català universal amb l'òpera *L'Atlàntida*, al Gran Teatre del Liceu. L'exili esdevindrà un dels temes principals que el Memorial tractarà l'any vinent junt amb l'ocupació franquista de Catalunya, qüestió que s'ha començat a treballar amb la nova senyalització prevista del Campus Mundet de la Universitat de Barcelona, on el febrer de 1939 s'instal·là el camp de concentració d'Horta. Per últim, en el marc de l'Any Espriu, el Memorial Democràtic organitza un acte memorial a l'entorn de la figura i dels textos inèdits de Salvador Espriu relacionats amb la Guerra, el franquisme i la repressió de la cultura i la llengua catalanes durant aquest període, en un acte commemoratiu projectat a la sala Tallers del Teatre Nacional de Catalunya, el 16 de desembre.

Cartell del concert-homenatge als inspiradors dels drets i les llibertats

Catalunya en Transició

Aquest 2013, el Memorial Democràtic ha col·locat en el centre de la seva dedicació el projecte Catalunya en Transició 1971-1980, un projecte global de diferents dimensions (commemoratives, divulgadores, de recerca...). Després d'entrevistar testimonis claus d'aquest període –enregistraments que han passat a formar part dels fons del banc de dades audiovisuals del Memorial i que són consultables en el [web del Memorial Democràtic](#)– i de consultar diversos arxius, el 19 de juliol es va inaugurar al Castell de Montjuïc l'exposició "Catalunya en Transició 1971-1980". Amb aquesta mostra es pretenia oferir una mirada catalana sobre la Transició a partir de dues singularitats. La primera és el procés que condueix a les eleccions generals de l'any 1977, que parteix de la unitat d'oposició a la dictadura franquista dels moviments socials, entitats, personalitats i les forces polítiques, vertebrades a l'entorn de l'Assemblea de Catalunya. El segon tret diferenciador és el procés polític des de les eleccions del 15 de juny de 1977 a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1980, que comporta un mapa polític diferenciat al que es constitueix a la resta de l'Estat. L'acte inaugural va anar acompanyat del Concert-homenatge als inspiradors de drets i llibertats, a càrrec de Joanjo Bosk i Quico Pi de la Serra, dut a terme al mateix Castell.

Quico Pi de la Serra. Inauguració exposició Catalunya en Transició, Castell de Monjuïc © Xavier Subias

Per fer més accessible aquesta exposició, es va fer una versió reduïda que encara es pot visitar al Palau Robert de Barcelona. En el seu primer dia se celebrà una taula rodona sobre l'Assemblea de Catalunya amb la qual s'iniciava tot un seguit d'activitats paral·leles sobre la Transició. El 19 de setembre, l'advocada Magda Oranich, el metge Ramon Espasa i l'assagista Miquel Sellarés debateren sobre el paper d'aquesta plataforma unitària antifranquista i el seu ressò en l'actualitat. Altres taules rodones i conferències han acompanyat el projecte, com la que se celebrà el 10 d'octubre al Centre de Cultura de Dones Francesca

Bonnemaison sobre els moviments socials durant la Transició. Tot i així, un dels punts culminants d'aquest projecte és, sens dubte, la celebració del III Col·loqui Internacional Memorial Democràtic. **Catalunya en Transició: del Passat al Present.**

Els dies 13, 14 i 15 de novembre va tenir lloc a Barcelona aquest col·loqui en què participaren reconeguts especialistes sobre la Transició. Es volia facilitar temps i espais de diàleg sobre aquest període transcendent, tot aportant perspectives des d'aquell moment com des de l'actualitat. Un col·loqui que estigué enriquit amb el testimoni i debat dels representants dels partits polítics més importants d'aquell període a Catalunya i dels principals protagonistes. La Transició fou abordada des de diverses perspectives, no només la històrica, sinó que comptà amb visions provinents tant des dels àmbits de la filosofia com de la politologia, passant per la sociologia, el periodisme i el dret. El col·loqui l'inaugurà Ariel Dulitzky, president-relator del grup de treball sobre desaparicions forçades o involuntàries de l'ONU, que tractà entre altres aspectes el debat sobre les lleis d'amnistia relacionades amb els crims del passat, i el clausurà el filòsof Jordi Pigem, que aclarí el significat i la transcendència que tenen les transicions en les societats actuals. Tot realitzant una aproximació serena i aprofundida d'aquest període, aquest espai de diàleg es presenta de forma oportuna en el moment present, prenent en consideració els condicionants, les limitacions i les potencialitats de la Transició viscuda, les possibles ressonàncies en el moment actual i l'enfocament del present i el futur.

Detall de l'exposició 'Catalunya en transició' © Xavier Subias

Detall de l'exposició 'Catalunya en transició' © Xavier Subias